

តើយុវជនមានសិទ្ធិអ្វីខ្លះ?

យុវជនគឺជារយៈពេលអន្តរកាលមួយពីភាពតឹងអាស្រ័យលើអ្នកដទៃទៅរករាជ្យភាព និងស្វ័យភាព។ អន្តរកាលនេះកើតមាននៅពេលវេលាខុសៗគ្នាទាក់ទងនឹងសិទ្ធិផ្សេងៗគ្នា ឧទាហរណ៍ទាក់ទងនឹងការអប់រំ ការងារ និងសុខភាពផ្លូវភេទនិងសុខភាពបន្តពូជ ហើយក្នុងចំណោមសិទ្ធិដទៃទៀត អាស្រ័យលើបរិបទសេដ្ឋកិច្ចសង្គម។

យុវជនប្រឈមមុខនឹងការរើសអើង និងឧបសគ្គចំពោះការទទួលបានសិទ្ធិរបស់ពួកគេ ដោយសារតែអាយុរបស់ពួកគេ ធ្វើការកំណត់សក្តានុពលរបស់ពួកគេ។ ដូច្នេះ **សិទ្ធិយុវជនសំដៅដល់ការទទួលបានពេញលេញនូវសិទ្ធិសេរីភាពជាមូលដ្ឋានដោយយុវជន**។ ការលើកកម្ពស់សិទ្ធិទាំងនេះ តម្រូវឲ្យមានការដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈម និងឧបសគ្គជាក់លាក់ដែលពួកគេបានប្រឈមមុខ។

តើយុវជនប្រឈមមុខនឹងបញ្ហាប្រឈមនិងការរើសអើងអ្វីខ្លះ?

អនុលោមតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្សលេខ ៣៥/១៤ ការិយាល័យឧត្តមស្នងការ អ.ស.ប ទទួលបានសិទ្ធិមនុស្ស បានចេញផ្សាយរបាយការណ៍ស្តីពីយុវជន និងសិទ្ធិមនុស្ស¹ របាយការណ៍បានចងក្រងអំពីការរើសអើង និងបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួន សម្រាប់យុវជនក្នុងការទទួលបានសិទ្ធិពលរដ្ឋ សិទ្ធិនយោបាយ សិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងវប្បធម៌។ ឧទាហរណ៍រួមមាន៖

- **ការចូលរួម៖** យុវជនមានភាពជាតំណាងទាបនៅក្នុងស្ថាប័ននយោបាយ ដែលមានតំណាងរាស្ត្រតិចជាង ២% នៅទូទាំងពិភពលោក មានអាយុក្រោម ៣០ ឆ្នាំ។ លើសពីនេះទៅទៀត អាយុបេក្ខភាពសម្រាប់រដ្ឋសភា និងជាពិសេសសម្រាប់មុខតំណែងខ្ពស់ៗ ជានិច្ចកាល មិនស្រមទៅនឹងអាយុបោះឆ្នោតអប្បបរមាឡើយ។
- **អន្តរកាលពីសាលារៀនទៅធ្វើការ៖** យុវជននៅទូទាំងពិភពលោកទំនងជាអត់ការងារធ្វើច្រើនជាងបីដងធៀបនឹងមនុស្សពេញវ័យ។ កាលបើយុវជនមានការងារធ្វើ ពួកគេច្រើនតែប្រឈមនឹងលក្ខខណ្ឌការងារមិនទៀងទាត់ (ឧទា. កិច្ចសន្យាសូន្យម៉ោង) ដូច្នេះហើយ ខ្វះការងារដែលមានគុណភាព និងការទទួលបានការគាំពារសង្គម។ បន្ថែមលើនេះទៀត ភាពក្រីក្រនៃការងារធ្វើប៉ះពាល់មិនសមមាត្រដល់យុវជន ដោយមានកម្មករវ័យក្មេងចំនួន ១៤៥ លាននាក់ កំពុងរស់នៅក្នុងភាពក្រីក្រ។ ក្នុងករណីខ្លះ ភាពក្រីក្ររបស់យុវជនត្រូវបានផ្សារភ្ជាប់ជាមួយនឹងប្រាក់ឈ្នួលរបស់យុវជនកម្រិតទាប

¹ អាចរកបាននៅ: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/40/33

ដែលផ្ទុយនឹងគោលការណ៍នៃប្រាក់ឈ្នួលស្មើគ្នាសម្រាប់ការងារដែលមានតម្លៃស្មើគ្នា។

- ការទទួលបានសុខភាព រួមមានសុខភាពផ្លូវភេទ និងសុខភាពបន្តពូជ និងសិទ្ធិផ្សេងៗទៀត៖ នៅក្នុងប្រទេសខ្លះ ការជូនដំណឹងដល់មាតាបិតា ត្រូវបានតម្រូវសម្រាប់យុវជនទទួលបានសេវាសុខភាពផ្លូវភេទ និងសុខភាពបន្តពូជ ដូចជាទំនិញ និងសេវាពន្យាកំណើត ជាដើម។ នៅពេលដែលព័ត៌មានអំពីសុខភាពផ្លូវភេទ និងសុខភាពបន្តពូជមិនត្រូវបានផ្តល់ជូននោះ សមត្ថភាពរបស់មនុស្សវ័យជំទង់ក្នុងការចាត់វិធានការ ដើម្បីការពារការមានផ្ទៃពោះដែលមិនចង់បាន ឬការឆ្លងជំងឺកាមរោគ ត្រូវបានរារាំង ក្មេងស្រីជំទង់ និងស្ត្រីវ័យក្មេង ដែលមានអាយុពី ១៥-១៩ ឆ្នាំ ស្មើនឹង ១១ ភាគរយនៃកំណើតទាំងអស់។
- ការជំទាស់ប្រកបដែលមានមនសិការចំពោះសេវាយោធា៖ ទោះបីជាមានការកើនឡើងនៃស្ថាប័នយុត្តាធិការអន្តរជាតិ និងអនុសាសន៍ពីប្រព័ន្ធសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិក៏ដោយ ក៏រដ្ឋខ្លះមិនទទួលស្គាល់ឬអនុវត្តពេញលេញនូវសិទ្ធិ ជំទាស់ប្រកបដោយមនសិការចំពោះសេវាយោធា ក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង។
- យុវជនស្ថិតក្នុងស្ថានភាពងាយរងគ្រោះ៖ ជនចំណាកស្រុកវ័យក្មេង រួមទាំងអ្នកស្វែងរកសិទ្ធិជ្រកកោន និងជនភៀសខ្លួន យុវជនដែលមានទំនាស់នឹងច្បាប់ និងយុវជនពិការជួបប្រទះនឹងបញ្ហាប្រឈមបន្ថែមទៀតដោយសារតែស្ថានភាពជាក់លាក់របស់ពួកគេ។ អាយុគឺជាចរិតមួយដែលតែងតែទាក់ទងគ្នា បន្ថែមនិងគុណការរើសអើងដោយផ្អែកលើហេតុផលផ្សេងទៀត ដូច្នេះ រារាំងយុវជនជាច្រើនមិនឲ្យទទួលបានឱកាសស្មើភាពគ្នា និងសមភាពជាក់លាក់។

តើរដ្ឋជាសមាជិកអាចធ្វើអ្វីខ្លះ?

នៅក្នុងរបាយការណ៍របស់ខ្លួនស្តីពីយុវជន និងសិទ្ធិមនុស្ស ការិយាល័យ OHCHR បានផ្តល់អនុសាសន៍ដល់ក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្សថា ការិយាល័យ OHCHR ពិចារណាលើវិធានការណ៍នានា ដែលមានប្រសិទ្ធភាពបំផុតក្នុងការលើកកម្ពស់សិទ្ធិយុវជននៅថ្នាក់អន្តរជាតិ ដោយមានជំរើសមួយចំនួនរួមមាន៖

១. បញ្ជ្រាបសិទ្ធិយុវជនតាមរយៈយន្តការ គោលនយោបាយ និងកម្មវិធីដែលមានស្រាប់
២. បង្កើតអាណត្តិនីតិវិធីពិសេស ក្រោមការឧបត្ថម្ភពីក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្ស

៣. ពិចារណាពីលទ្ធភាពនៃលិខិតុបករណ៍អន្តរជាតិ

៤. ណែនាំអំពីយន្តការដែលធានាការចូលរួមពីយុវជនដែលមានចនាសម្ព័ន្ធ ជាអចិន្ត្រៃយ៍ នៅក្នុងការងាររបស់ក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្ស ដូចជា វេទិកាយុវជនប្រចាំឆ្នាំ ដែលជាសមាសធាតុកំពុងបន្តរបស់ក្រុមប្រឹក្សា។

រដ្ឋជាសមាជិកទាំងឡាយក៏អាចចាត់វិធានការនៅថ្នាក់ជាតិ ដើម្បីធានាការការពារ និងការយល់ដឹងអំពីសិទ្ធិយុវជន ខណៈនេះក៏ជំរុញឲ្យមានការចូលរួមពីអង្គការយុវជន ឬចនាសម្ព័ន្ធដឹកនាំដោយយុវជនក្នុងការអភិវឌ្ឍ ការអនុវត្ត ការតាមឃ្លាំមើល និងការវាយតម្លៃគោលនយោបាយ កម្មវិធី ឬយុទ្ធសាស្ត្រដែលប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិយុវជន និងក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចកាន់តែទូលំទូលាយថែមទៀត។ វិធានការណ៍មួយចំនួនអាចនឹងរាប់បញ្ចូលឧទាហរណ៍៖

ការចូលរួម៖ អនុម័ត ឬធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់ ដើម្បីសម្របអាយុបោះឆ្នោតអប្បបរមា និងអាយុអប្បបរមានៃបេក្ខជនឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត។ និយាយឲ្យកាន់តែទូលំទូលាយទៀតនោះ រដ្ឋទាំងឡាយគួរតែធានារក្សាឲ្យមានបរិស្ថានអំណោយផល និងមានសុវត្ថិភាពសម្រាប់ការចូលរួមរបស់យុវជន ដែលគោរពសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិយោបល់ រួមទាំងសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាន និងសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការជួបប្រជុំដោយសន្តិវិធី និងសិទ្ធិខាងសមាគម។

អនុសាសន៍លម្អិតស្តីពីការលើកកម្ពស់ការចូលរួមមាននៅក្នុងគោលការណ៍ណែនាំសម្រាប់រដ្ឋទាំងឡាយស្តីពីការអនុវត្តប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនូវសិទ្ធិចូលរួមក្នុងកិច្ចការសាធារណៈ² និងរបាយការណ៍នៃសម័យប្រជុំលើកទី១ នៃវេទិកា អ.ស.ប ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងនីតិរដ្ឋ ដែលផ្តោតលើតួនាទីរបស់យុវជនក្នុងការសម្រេចចិត្តជាសាធារណៈ។³

ការងារនិងការគាំពារសង្គម៖ ធានាការទទួលបានការគាំពារសង្គមសម្រាប់កម្មករនិយោជិតទាំងអស់ ដោយមិនគិតពីទម្រង់ការងារ និងការលុបប្រាក់ឈ្នួលក្រោមកម្រិតអប្បបរមារបស់យុវជនប្រសិនបើមាន។ អនុសាសន៍លម្អិតមាននៅក្នុងរបាយការណ៍របស់ការិយាល័យ OHCHR ស្តីពីយុវជន និងសិទ្ធិការងារ។⁴

ការទទួលបានសុខភាព៖ បញ្ចូលក្នុងកម្មវិធីសិក្សានៅគ្រប់កម្រិតទាំងអស់បែបវិទ្យាសាស្ត្រ និងការអប់រំអំពីបញ្ហាផ្លូវភេទដ៏ទូលំទូលាយដែលសមស្របតាមអាយុ និងធានាការទទួលបានសេវាកម្មសុខភាពផ្លូវភេទនិង

² <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Pages/DraftGuidelinesRighttoParticipationPublicAffairs.aspx>(based on A/HRC/39/28)
³ HRC 34/46 <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Democracy/Pages/Session1.aspx>
⁴ អាចរកបាននៅ http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/40/3

សិទ្ធិយុវជន

សុខភាពបន្តពូជ ដោយគ្មានការយល់ព្រមពីមាតាបិតា។

ការជំទាស់ដោយមនសិការ៖ ការផ្តល់សេវាជំនួសឲ្យការដាក់ទោសទណ្ឌ និងមិនរើសអើង ចំពោះការជំទាស់ដោយមនសិការ និងដើម្បីជៀសវាងពីការកាត់ទោសពួកគេ។

បន្ថែមពីលើចំណុចខាងលើនេះ រដ្ឋសមាជិកទាំងឡាយ ត្រូវបានលើកទឹកចិត្តឲ្យអនុម័តច្បាប់ហាមឃាត់ការរើសអើងដោយផ្អែកលើអាយុនៅគ្រប់វិស័យនៃជីវិតរស់នៅ និងដើម្បីផ្តល់យន្តការងាយស្រួលដោយចំហ ដែលអាចរកបាន ដើម្បីរាយការណ៍អំពីការរើសអើង និងស្វែងរកដំណោះស្រាយ។